

Maritim beredskap – møte SMK

Tusen takk for invitasjonen. Det er godt at regjeringen har tatt initiativ til dette møtet med hele næringen om et svært viktig – men alvorlig tema – nemlig maritim beredskap.

Da jeg fortalte medlemmene våre at jeg skulle møte statsministeren å diskutere maritim beredskap, spurte jeg dem:

Hva skal jeg spørre Jonas om?

Jeg fikk mange spørsmål.

- I disse urolige tider, hva kan vi som sjøfolk gjøre for at Norges sikkerhet skal ivaretas? Hva skal vi være på vakt for?
- Kan dagens sjøfolk bli krigsseilere og nok en gang måtte risikere livet?

Mange spurte om:

- Hvilken militær beskyttelse kan vi sjøfolk regne med å få i en krig? Må sjøfolkene nok en gang forsvare seg selv?

Regjeringen ønsker vårt syn på hva som er de største utfordringene når det gjelder sikkerhet og beredskap i sektoren.

Vi ser flere utfordringer, men for et land som får over 80% av all import levert med skip, er det *to* sentrale utfordringer som kan bli helt avgjørende for Norge i en krig.

Den *første utfordringen* er hvordan Norge kan *sikre at vi har tilstrekkelig mannskap* til å bemanne sivile skip i krigstid.

Regjeringen sendte i januar på høring et forslag om arbeidsplikt i krig, som Sjømannsforbundet hadde en rekke kommentarer til. Arbeidsplikt kan til en viss grad bidra til bemanning av skip, men vil ikke være ikke nok.

I april 1940 var handelsflåten stort sett bemannet av nordmenn. I dag består handelsflåten – NIS flåten – hovedsakelig av utlendinger, bosatt på andre siden av jordkloden. Det er tvilsomt om utlendinger etter folkeretten kan pålegges arbeidsplikt, og det vil uansett være umulig å håndheve. Vil utlendinger stille opp for Norge i krig? Jeg vet ikke, men vi kan ikke belage oss på det.

Vi må også se på *sammensetningen av bemanningen*. Norge må ikke sette seg i en situasjon hvor deler av mannskapet som skal frakte viktige forsyninger kommer fra land som utgjør en trussel, ikke bare mot kollegaer om bord, men mot Rikets sikkerhet.

Om et sivilt skip går på oppdrag for Forsvaret – vil det være et legitimt mål for fienden? Hvis ja, vil sjøfolk da kunne pålegges arbeidsplikt? Hva som er legitime mål og ikke, vil i praksis være vanskelig å skille. Realiteten er at alle som jobber på havet, vil være i fare.

Dette bringer meg over på den *andre store utfordringen*, nemlig hvordan sivile skip og sjøfolk kan *beskyttes* i en krig.

Noen trusler kan et sivilt skip til en viss grad beskytte seg mot, for eksempel cyberangrep, droner og miner. Andre trusler kan et sivilt skip *ikke* beskytte seg mot, ubåter, missiler, og jagerfly. Her vil sivile skip være helt avhengig av militær beskyttelse.

Hvordan vi skal få sjøfolk til å stå i yrket sitt i krig – med livet som innsats – og hvilken beskyttelse sivile skip og sjøfolk får i krig, henger direkte sammen. Jo høyere risikoen er, jo færre sjøfolk vil tjenestegjøre.

Norge har utarbeidet planer for bruk av sivile *skip* i totalforsvaret av Norge. Men siden jeg startet som byssegutt i 1987, har jeg til dags dato ikke sett en eneste plan som adresserer de utfordringene jeg nettopp har nevnt.

Her er noen konkrete forslag til hvordan utfordringene kan løses:

- 1) Statlige myndigheter og organisasjonene må gjennomgå det maritime lovverket og tariffavtaler med tanke på krig.
- Tiltak for å sikre forsvarlig bemanning i krig, må særlig drøftes.

- Forutsigbare arbeidsvilkår også i krig, og ikke som med krigsseilerne, at de ikke fikk det de ble lovet av staten.
 - Klargjøring av arbeidsplikt for sjøfolk, herunder de folkerettslige rammer
- 2) Vi må gjennomgå sammensetningen av bemanningen i den norske flåten med hensyn til mannskapers nasjonalitet. Nytt mannskap tar tid å rekruttere og samkjøres.
 - 3) Vi må se på hvilke tiltak som kan anvendes for å forsvare skipet. Vi må samtidig ikke sette sjøfolkene i en situasjon hvor de blir *stridende*, slik de ble under krigen.
 - 4) Det bør avholdes øvelser som involverer sjøfolkene.
 - 5) Så må det være planer for ivaretagelse av psykisk og fysisk helse for sjøfolk som kommer tilbake etter å ha tjenestegjort om bord i krig.

Helt til slutt:

Den norske stat forventer at norske sjøfolk nok en gang stiller opp i krig, og de fleste vil sikkert det. Til gjengjeld forventer sjøfolkene at staten stiller opp og gir dem beskyttelse. *Hvilken* beskyttelse sjøfolkene kan regne med, vil vi gjerne vite mer om.

Takk for oppmerksomheten